

OBSAH

Úvod	11
ČÁST I. DUŠEVNÍ HYGIENA	15
1 Pojem, vývoj a význam duševní hygieny	17
1.1 Co je duševní hygiena	17
1.1.1 Duševní hygiena v širším a užším slova smyslu	18
1.1.2 Širší pojetí duševní hygieny a limity socializace	19
1.1.3 Historické kořeny a současné přístupy	20
1.1.4 Od receptů k programům	23
1.2 Vývoj duševní hygieny	25
1.2.1 Starověk a antika	26
1.2.2 Křesťanství a novověk	28
2 Člověk ve světě podnětů	31
2.1 Obecné zákonitosti působení podnětů	31
2.1.1 Hlediska kvantity a kvality	31
2.1.2 Problémy spojené s přijímáním podnětů, jejich zpracováním a interpretací	34
2.2 Podmínky a možnosti pozitivní akceptace a interpretace působících podnětů	37
2.2.1 Myšlenky a představy jako determinanty chování	37
2.2.2 Základy pozitivního myšlení	38
2.3 Některé ze zákonitostí působení podnětů ze sociální oblasti	42
2.3.1 Kritické momenty socializace	42
2.3.2 Determinace sociálními pozicemi a rolemi	43
2.3.3 Interakce a komunikační styl	44
2.4 Duševní hygiena v práci a každodenním životě jedince	47
2.4.1 Životní rytmy z psychologického hlediska	47
2.4.2 Práce a odpočinek	55
2.4.3 Obecné zásady efektivního odpočinku	61
2.4.4 Prostor a čas	62
3 Životospráva	65
3.1 Pojem výživa, jeho vývoj a význam výživy pro člověka	65

3.1.1	Historické kořeny zájmu o výživu a současný stav	65
3.1.2	Racionální výživa	67
3.1.3	Základní pojmy ve výživě	70
3.1.4	Poruchy výživy	81
3.1.5	Léčebná výživa	87
3.2	Režim práce a odpočinku	87
3.2.1	Biorytmy	89
3.2.2	Význam, typy a zásady kvalitního odpočinku	92
4	Psychická zátěž a jak se s ní vyrovnávat	97
4.1	Charakteristika psychické zátěže	97
4.1.1	Intenzita zátěže	97
4.1.2	Připravenost ke zvládnání zvýšené zátěže	99
4.2	Zdroje zátěže a její příčiny	102
4.2.1	Nepřiměřené úkoly, problémové situace a překážky	102
4.2.2	Vnitřní a vnější konflikty	104
4.2.3	Stres	106
4.2.4	Příčiny zátěže a stresu	107
4.3	Psychická zátěž hromadné povahy	111
5	Psychické poruchy	114
5.1	Duševní zdraví a psychické poruchy	114
5.2	Kulturní kontext, stigmatizace a etiopatogeneze psychických poruch	116
5.3	Třídění a typologie psychických poruch	121
5.3.1	Neurózy	122
5.3.2	Poruchy osobnosti	130
5.3.3	Psychózy	144
5.3.4	Některé další psychické poruchy	150
5.3.5	Mentální retardace a demence	155
5.4	Prevence a léčení psychických poruch	157
6	Člověk mezi lidmi	162
6.1	Klíče k sociálnímu okolí	162
6.1.1	Neznámí lidé	163
6.1.2	Lidé, které známe	164
6.1.3	Osoby nejbližší	169
6.2	Zakotvení v síti sociálních vztahů	171

6.2.1	Člověk jako produkt sociálních vztahů i jako jejich tvůrce	172
6.2.2	Specifika komunikace v sociálních vztazích	176
6.2.3	Zásady formování a rozvíjení partnerských vztahů	179
6.2.4	Interakce jako spolupráce, soupeření a podpora	181
6.3	Význam morálky a svědomí	184
6.4	Možnosti a zásady efektivního zvládnání náročných sociálních situací	187
6.4.1	Vznik, průběh a možnosti řešení konfliktů	187
6.4.2	Zvládnání náročných situací vyjednáváním	190

ČÁST II. SEBEŘÍZENÍ **193**

7	Cíle, priority, programy	195
7.1	Od výchovy k sebeřízení	195
7.1.1	Vývoj sebepojetí (Já)	195
7.1.2	Posun k sebeřízení	199
7.1.3	Výstavba vnitřních mechanismů sebeřízení	200
7.2	Cíle a priority: jak je stanovit a jak jich dosahovat	204
7.2.1	Proces stanovování životních a pracovních cílů	204
7.2.2	Priority a programy	207
7.2.3	Možnosti optimalizace duševní práce	212
7.3	Time management	217
7.3.1	Analýza času, charakteristika a postupy time managementu	218
7.3.2	Nástroje a vývoj time managementu	229
7.4	Sebeutváření s ohledem na etiku, etiketu a image	231
8	Sociální styk a rozvoj mezilidských vztahů	236
8.1	Význam empatie a pojem emocionální inteligence	236
8.2	Sebepojetí, sebehodnocení a vnímaná osobní účinnost	239
8.3	Význam komunikačních dovedností pro spolupráci a rozvoj mezilidských vztahů	246
8.3.1	Aktivní naslouchání	247
8.3.2	Limitující komunikační strategie a taktiky	248
8.3.3	Podporující komunikace	251
8.3.4	Asertivita jako komunikační strategie	254
9	Možnosti a formy stres managementu	260
9.1	Cílevědomé zvládnání působících stresorů	260

9.1.1	Eustres a distres	261
9.1.2	Způsoby vyrovnávání se se zátěží (coping)	263
9.1.3	Reakce na prožitou zátěž a obranné mechanismy	267
9.1.4	Ohrožující faktory	270
9.2	Prevence nepříznivých psychických a sociálních jevů	272
9.2.1	Workholismus	272
9.2.2	Syndrom vyhoření	277
9.2.3	Mobbing	283
9.3	Možnosti předcházení stresu a jeho zvládnání s využitím relaxace, koncentrace a autoregulace	289
9.3.1	První pomoc v situaci aktuálního stresu	289
9.3.2	Relaxační a autoregulační techniky	295
9.3.3	Autogenní trénink (AT)	296
9.3.4	Co je důležité při praktikování AT	302
9.3.5	Některé další relaxační a autoregulační přístupy	305
9.3.6	Všímavost (Mindfulness)	308

ČÁST III. EFEKTIVNÍ ŽIVOTNÍ STYL **311**

10	Zdraví a životní styl	313
10.1	Možnosti a zásady optimalizace životosprávy	313
10.1.1	Stručná historie biologického vývoje člověka z pohledu „životosprávy“	313
10.1.2	Kroky nutné k optimalizaci vlastní životosprávy z hlediska udržení zdraví	318
10.2	Co dále je důležité při tvorbě efektivního životního stylu	325
10.3	Time management pro efektivní životní styl	329
10.4	Koncepce růstového životního programu, work-life balance a well-being	335
10.4.1	Koncepce a význam růstového životního programu	335
10.4.2	Work-life balance a well-being	338
10.4.3	Wellness program – praktická doporučení k udržení si a optimalizaci životní kondice	341
11	Optimalizace pracovního uplatnění	347
11.1	Včasný a přiměřený výběr profese	347
11.2	Cílevědomé plánování a řízení vlastní pracovní kariéry	349

12 Partnerské vztahy, rodina a volný čas	357
12.1 Hledání partnera a cílené rozvíjení partnerských vztahů	358
12.2 Základy funkčního a kulturního partnerského soužití	362
12.3 Efektivně fungující rodina a výchova dětí	365
12.3.1 Předpoklady a možnosti efektivního fungování partnerských vztahů	365
12.3.2 Rodina a výchova dětí	367
12.4 Volný čas – přátelé, zájmové aktivity, kultura a sport	375
13 Smysl života, radost a štěstí	379
13.1 Život jako cesta a stálá práce na sobě i jiných	379
13.2 Smysl života z filozofického i zcela praktického pohledu	386
Literatura	398
Rejstřík	408